
Oponentský posudek dizertační práce

Lukáš Janura: Systém zdravotního pojištění SRN jako politické téma po sjednocení

Oponent: Doc.PhDr.JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D. – Ústav hospodářských a sociálních dějin, Filozofická fakulta UK

Téma a způsob jeho zpracování považuji za adekvátní doktorskému projektu. Diachronní zpracování německého pojištění napříč třemi posledními dekadami považuji za užitečné a s ohledem na rozsah a hloubku zpracování, jak se jej Lukáš Janura zhostil, i přínosné – a to patrně nikoli jen v národním měřítku.

Objem použitých informačních zdrojů považuji za odpovídající tématu i formátu práce. Autor vycházel především z německé literatury, v omezené míře i z anglosaské. Poměrně rozsáhle také pracoval s informačními zdroji primární povahy, zvláště statistickými. Z tohoto hlediska nevznáším vůči předložené práci žádné námítky.

Dizertační práce je strukturována přehledně a logicky. Kromě úvodu a závěru se skládá ze čtyř kapitol, které se dále člení na podkapitoly, což danému tématu, jež je samo o sobě velmi složité, ba nepřehledné, jistě prospívá. Vznést v tomto směru snad lze jen námitku ve vztahu k rozčlenění první a druhé kapitoly, které automaticky evokuje rozdělení na důležité (v první kapitole) a méně důležité (v druhé kapitole) aktéry, což tak rozhodně není a autor to určitě ani takto nezamýšlel.

Výzkumné otázky a hypotézu považuji za vhodně formulované. Autor vychází od klasické typologie sociálních států, v nichž Německo je tradičně řazeno mezi pracovně výkonové konzervativní režimy. S ohledem na fakt, že v rámci reformy posledních tří dekad podstatnou úlohu hrály požadavky na autonomii jednotlivců (pojištěnců) a jejich svobodu volby, položil si dvě otázky, které shledávám pro jeho další analýzu jako klíčové. Za prvé formuluje hypotézu: Pojištěnec se dnes nachází v jiném postavení v rámci systému, a to z důvodu zavedení a následného zefektivnění systému soutěže pojišťoven a některých nových forem péče. K tomu se pak váže, za druhé, autorovo úsilí o prověření adekvátnosti pokračujícího zařazování Německa mezi konzervativní režimy. Ptá se, zda přijetí liberálních prvků nebylo během uplynulých dekad již natolik rozsáhlé, že se Německo z této kategorie začalo vydělovat. To však autorův následný výzkum nepotvrdil.

Jako historik rovněž oceňuji autorovy příležitostné poučené exkurzy do historie, kterých v textu sice není příliš, ale rozhodně nejsou samoučelné a naopak osvědčují autorovu citlivost k tématu, hlásí-li se k analytickým východiskům institucionalismu. Je škoda, že více nevěnoval pozornost také demografickým faktorům, jež by mu mohly rozšířit analytickou perspektivu, kterou v duchu institucionalismu redukuje na interakci aktérských organizací a vyjednávání mezi jejich partikulárními skupinovými zájmy. Je zjevné, že těchto demografických faktorů, z nichž jistě nejzásadnější je stárnutí populace, si je autor dobře vědom. Do jeho analýzy však – krom zcela nahodilé zmínky – nijak nevstupují.

Z jazykového hlediska je práce obstojná, byť ne dokonalá. V textu je nezanedbatelné množství překlepů, nikoli však takové množství, aby jejich četnost podryvala možnost úspěšného obhájení dizertace. Stylisticky – i s ohledem na složitost a místy vskutku až příliš expertní detailnost výkladu –

je text podle mého názoru zvládnut uspokojivě. Pro případnou pozdější publikaci dizertace bych však autorovi doporučoval notně na svém textu ještě zapracovat, aby byl pro neodborného čtenáře srozumitelnější. V některých místech je patrné, že autor problematice vsutku dobře rozumí, a proto si ve svém výkladu počíná zkratkovitě. Nejcitelněji jsem si toto uvědomil u grafu na s. 100 a výkladu k němu, kde mi vsutku – navzdory jeho relativní jednoduchosti – unikalo sdělení, za což nepochybně mohla i špatná legenda ke grafu.

Patrně nejzávažnějším nedostatkem této práce je podle mého názoru malé propojení úvodní teoreticko-metodologické části s následnou autorovou vlastní analýzou. Je nepochybné, že se autor v metodologii studia problematiky dobře orientuje, jak osvědčuje svou kapitolou o metodologii. Fakt, že opakovaně komolí jméno Paula Piersona a zná jej zjevně jen z druhé ruky, považuji sice u dizertace za nevhodné, nikoli však za fatální nedostatek. Spíše mě zaráží, že poměrně podrobný přehled metodologických přístupů se posléze výrazněji nepromítá v samotné práci a většina autorů citovaných v metodologii se ve vlastní analýze neprojevuje, aniž by zároveň autor dostatečně vysvětlil nedostatky jejich přístupu a důvody nevyužívání. To neznamená, že by dizertační práce byla nekvalitní, jen jako celek působí „sendvičovým“ dojmem, kdy je text zabalen do ambiciózního teoreticko-metodologického úvodu, jenž se však ve vlastní analýze promítá jen omezeně a působí celkově odděleně od vlastního textu. Za ne zcela jasné bych rovněž označil autorovy výklady Rawlse a Nozicka (s. 13–14), u nichž podle jeho způsobu podání není moc jasné, co je u nich utilitaristického, resp. liberálního. Proto bych i považoval za žádoucí – zvláště když se pojem liberalismu váže úzce k cíli práce – aby tento pojem byl jasněji (a rozsáhleji) v úvodních pasážích rozpracován. Následnému výkladu o komunitarismu pak také chybí provázanost s dalšími kapitolami. Jaký smysl mělo jeho zařazení? Podobně se tento problém ukazuje dále v první kapitole, když autor přistoupí k pojednání o lobbyingu. Konstatuje, že je to velmi nejasná záležitost, zmíní čtyři základní interpretační perspektivy v literatuře, aniž by se vůči nim kriticky vymezil či dal dobře vyargumentovanou přednost některé z nich. Přitom zrovna v tomto případě, tvoří-li kostru jeho analýzy rozbor vyjednávání skupinových aktérů, jde o pojem naprosto zásadní.

ZÁVĚR

Navzdory výše uváděným námitkám se domnívám, že předložená dizertační práce svou kvalitou a úrovní zpracování odpovídá standardům, jaké jsou na UK kladeny na tento typ kvalifikačních textů. Proto si dovoluji komisi bez vážnějších výhrad **práci doporučit k obhajobě**.

V Praze, dne 14. března 2019

Doc.PhDr.JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D.